UNIVERSALITATEA DREPTURILOR ŞI LIBERTĂŢILOR FUNDAMENTALE – DEZIDERAT AL STATULUI DE DREPT

CZU: 342.72/.73 **DOI:https://doi.org/10.5281/zenodo.10721148**

BEVZIUC Alexandru,
Universitatea de Stat din Moldova,
ORCID: https://orcid.org/0000-0002 -3627-8835,
E-mail: alexbev@mail.ru

Tema drepturilor, a libertăţilor şi a îndatoririlor fundamentale a fost şi este, în esenţă, aceeaşi din totdeauna şi pretutindeni. Nu este deci deloc întâmplător faptul, că după un prim titlu la Constituţie, sintetizând unele dintre principiile ce guvernează întreaga "materie constituţională", urmează titlu dens, conceput în manieră exhaustivă şi finalizat aproape ,la fel un titlu cu ambiţii tutelare.

Principiile aplicabile drepturilor şi libertăţilor fundamentale definesc condiţia cetăţeanului în cadrul colectivităţii naţionale, altfel spus, interesele vitale ale naţiunii, în ansamblul său.[1]

Unul dintre principiile de bază ale drepturilor omului *este principiul Universalității drepturilor, libertăţilor şi îndatoririlor, ce* se referă atat la sfera propriu-zisa a drepturilor cat si la titularii acestora. Este admis şi recunoscut că drepturile şi libertăţile sunt universale şi indivizibile. De aceea şi Constituţia arată că: "Cetăţenii beneficiază de drepturile şi libertăţile consacrate prin Constituţie şi prin alte legi şi au obligaţiile prevăzute de acestea"[2].

Universalitatea se raportează atât la sfera titularilor drepturilor şi a libertăţilor, cât şi la plenitudinea acestor drepturi şi libertăţi fundamentale[3] și reprezintă, totodată, un principiu fundamental al dreptului regăsit în orice ramură de drept [4].

Universalitatea drepturilor şi libertăţilor se referă atât la sfera propriu-zisă a drepturilor cât şi la titularii acestora. Sub primul aspect ea exprimă vocaţia omului, a cetăţeanului pe planul realităţilor juridice interne fiecărei ţări, pentru toate drepturile şi libertăţile. Sub cel de-al doilea aspect, universalitatea exprimă ideea că toţi cetăţenii unui stat se pot bucura de aceste drepturi şi libertăţi. Aceasta este o posibilitate juridică, generală şi abstractă, recunoscută de către Constituţie fiecărui cetăţean.[5]

Valorificarea concretă şi exerciţiul efectiv al acestor drepturi şi libertăţi sunt de asemenea garantate de Constituţie, dar aceasta nu poate fi interpretată decât în sensul că depinde de fiecare cetăţean, de capacităţile şi eforturile sale, în condiţiile conferite de către ordinea constituţională, apropierea rezultatelor exercitării acestor drepturi. Constituţia oferă atât şansele cât şi mijloacele şi garanţiile necesare pentru ca cetăţeanul să le poată valorifica.

[1] A. Iorgovan, Odiseea elaborării Constituţiei, Ed. Vatra Românească, Tîrgu-Mureş, 1998, p. 155

[2] Constituția RM, art. 15

[3] Ioan Muraru, Simina Tănăsescu, Drept constituţional şi instituţii politice, vol. I, Editura C.H. beck, Bucureşti, 2008, p. 159.

[4] Ioan Lazăr, Dreptul finanțelor publice, vol. I, Drept bugetar, Editura Universul Juridic, București, 2013, pp. 115-116.

[5] Muraru I., Iancu Gh. Drepturile, libertățile și îndatoririle constituționale. București, 1992. ISBN- 973-95614-1-1, p. 26

Constituţia Republicii Moldova, prin reglementarea acestui principiu, este în unison cu prevederile Declaraţiei Universale a Drepturilor Omului din 1948, care stipula "Fiecare om se poate prevala de toate drepturile şi libertăţile proclamate în prezenta declaraţie".[1]

De asemenea, Constituţia răspunde practic exigenţilor formulate în preambulurile celor două pacte privitoare la drepturile omului, în aceste pacte plecându-se de la constatarea că recunoaşterea demnităţii inerente tuturor membrilor familie umane şi a drepturilor lor legale şi inalienabile constituie fundamentul libertăţii, justiţiei şi păcii în lume, se recunoaşte că aceste drepturi decurg din demnitatea persoanei umane şi se impune statelor obligaţia de a promova respectul universal şi efectiv al drepturilor şi libertăţilor omului.

Universalitatea drepturilor implică şi universalitatea îndatoririlor. Este de altfel în firescul vieţii ca cetăţeanul să aibă atât drepturi cât şi obligaţii faţă de semenii săi şi faţă de societate. Această regulă este explicit formulată în cale două pacte internaţionale privitoare la drepturile omului care arată că "individul are îndatorii faţă de alţii şi faţă de colectivitatea căreia îi aparţine şi este ţinut de a depune eforturi în promovarea şi respectarea drepturilor recunoscute în pacte".[2]

Acest principiu exprimă pe fond legătura indisolubilă dintre drepturi, libertăţi şi îndatoriri, intercondiţionarea lor. Într-o viziune largă şi desigur corectă, îndatoririle devin garanţii ale drepturilor, pentru că pentru a avea trebuie mai întâi să creezi, să produci, să depui deci eforturi.

Drepturile omului poartă un caracter general şi universal. Generalitatea şi universalitatea drepturilor şi libertăţilor omului au câteva dimensiuni. În primul rând, toate persoanele, fără careva discriminare, se bucură de drepturi şi libertăţi fundamentale. Standardele internaţionale şi legislaţia statelor democratice garantează egalitatea drepturilor omului şi cetăţeanului, indiferent de: sex, rasă, naţionalitate, limbă, origine, situaţia patrimonială şi de serviciu, locul de trai, atitudinea faţă de religie, convingeri, apartenenţă la asociaţii obşteşti etc. Se interzic orice forme de limitare a drepturilor cetăţeanului după criteriile apartenenţei sociale, rasiale, naţionale, de limbă, confesionale. Bărbatul şi femeia se bucură de drepturi şi libertăţi egale şi au posibilităţi egale de realizare a lor. În al doilea rând, toate drepturile şi libertăţile sunt universale în ceea ce priveşte recunoaşterea conţinutului lor. Drepturile omului unanim recunoscute, cum ar fi dreptul la viaţă, libertatea conştiinţei, egalitatea tuturor în faţa legii, dreptul la libera circulaţie, dreptul la cetăţenie, dreptul la libera convingere şi altele, sunt drepturi şi libertăţi fundamentale ale tuturor oamenilor indiferent de: specificul naţional şi confesional; particularităţile istorice, culturale şi religioase; orânduirea socială; regimul politic; forma structurii de stat şi forma de guvernare; statutul internaţional al tării. În al treilea rând, generalitatea drepturilor şi libertăţilor omului se manifestă şi în aspect spaţial şi teritorial. Oriunde nu s-ar afla sau s-ar deplasa omul, în orice loc el se bucură de drepturi şi libertăţi fundamentale naturale, indiferent de faptul dacă este sau nu acest teritoriu insulă nepopulată, stat suveran, independent ori aflat sub tutelă, condus de alt stat sau în stare de o altă formă de limitare a suveranităţii. În al patrulea rând, problemele drepturilor omului sunt obiect de preocupare a tuturor statelor. A recunoaşte generalitatea şi universalitatea drepturilor şi libertăţilor omului înseamnă că acestea nu sunt doar probleme interne ale statului.

[1] Declaraţia Universală a Drepturilor Omului din 1948, art. 2

[2] Muraru I., Iancu Gh. Drepturile, libertățile și îndatoririle constituționale. București, 1992. ISBN 973-95614-1-1, p. 24

Adunarea Generală a ONU şi Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei de nenumărate ori, în rezoluţiile lor au confirmat abordarea sus-menţionată privind drepturile omului.[1]

Drepturile şi libertăţile fundamentale, fiind intrinseci fiinţei umane, nu sunt dependente de vreun sistem politic anume ori de vreo formă de guvernare. În consecinţă, acestea nu trebuie exploatate din punct de vedere politic, în favoarea unor grupuri de interese dornice să se impună – şi pe această cale – pe plan internaţional, ci ele trebuie să se bucure de o consacrare, promovare şi protecţie la nivel planetar numai şi numai în beneficiul omului ca individ.[2]

Bibliografie:

1. Constituția Republicii Moldova, Monitorul Ificial nr. 1/1994, art. 15
2. Declaraţia Universală a Drepturilor Omului din 1948, art. 2
3. Introducere în teoria drepturilor omului. https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/protectia-juridica-internationala-a-drepturilor-omului/introducere-in-teoria-drepturilor-omului/
4. Iorgovan A., Odiseea elaborării Constituţiei, Ed. Vatra Românească, Tîrgu-Mureş, 1998,
5. Lazăr I. Dreptul finanțelor publice, vol. I, Drept bugetar, Editura Universul Juridic, București, 2013,
6. Muraru I., Iancu Gh. Drepturile, libertățile și îndatoririle constituționale. București, 1992. ISBN- 973-95614-1-1,
7. Muraru I., Simina Tănăsescu, Drept constituţional şi instituţii politice, vol. I, Editura C.H. beck, București, 2008
8. Predescu O. Drepturile omului şi ordinea mondială. Revista Dreptul (Uniunea Juriștilor) nr. 8/2016. https://lege5.ro/Gratuit/gm3tambyga2a/drepturile-omului-si-ordinea-mondial.

[1] INTRODUCERE ÎN TEORIA DREPTURILOR OMULUI. https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/protectia-juridica-internationala-a-drepturilor-omului/introducere-in-teoria-drepturilor-omului/

[2] Ovidiu Predescu. Drepturile omului şi ordinea mondială. Revista Dreptul (Uniunea Juriștilor) nr. 8/2016. https://lege5.ro/Gratuit/gm3tambyga2a/drepturile-omului-si-ordinea-mondiala